

OSIGURANJE KVALITETA ZAVRŠNOG ISPITA NA KRAJU OSNOVNE ŠKOLE

**Regionalni dijalog država centralne i jugoistočne
Evrope, Zagreb, mart 2013.**

*Jasmina Đelić i Dragana Stanojević,
Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i
vaspitanja*

Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja

- Osnovan odlukom Vlade Republike Srbije 2004.
- Prethodnica - Centar za evaluaciju.
- Sistemskim zakonom iz 2009. određene su organizacione jedinice:
 - Centar za standrade
 - Centar za ispite
 - Centar za vrednovanje i istraživanja.
- Ukupan broj zaposlenih – 35, od toga 15 na stručnim poslovima

Poslovi ZVKOV-a

- Razvoj standarda postignuća za osnovno i srednje obrazovanje.
- Razvoj programa i instrumenata završnih ispita u sistemu obrazovanja.
- Evaluacija i istraživanja u sistemu obrazovanja.
- Pružanje stručne podrške MPNTR, školama i PU, nacionalnim savetima – seminari, istraživanja, naručene evaluacije, priprema stručnih materijala i akata, savetovanja...

Iskustva sa testiranjem učenika

- 2003. i 2004. - Nacionalno ispitivanje u 3. i 4. razredu osnovne škole, matematika i srpski jezik.
- Pilot i glavna testiranja u procesu razvoja standarda:
 - za kraj obaveznog osnovnog obrazovanja (10 predmeta)
 - za kraj prvog ciklusa obaveznog osnovnog obrazovanja (3 predmeta)
 - za kraj opšteg srednjeg obrazovanja (7, 4 predmeta)
 - za kraj prvog i trećeg ciklusa FOOO (10 predmeta).
- Kriterijumski testovi za učenike 4. i 7. razreda
- Probni testovi za pripremu završnog ispita
- Testiranja za procenu ostvarenosti ishoda učenja u ogledima u OŠ, GIMN i SSŠ
- ...

Završni ispit na kraju osnovne škole

- Nacionalni ispit kojim je obuhvaćena cela populacija učenika na kraju osmog razreda.
- Prvi put je sproveden 23. i 24. juna 2011. godine.
- Sastavni deo osnovnog obrazovanja i vaspitanja (zakon 2009).
- Procenjuje se stepen ostvarenosti opštih (i posebnih) standarda postignuća.
- Eksterni ispit sa jasno opisanim procedurama i ulogama svih učesnika.
- Značajna uloga ZVKOV-a – podrška školama u svim fazama, program, instrumenti, izveštaji.
- Organizacija i nadzor - nadležno ministarstvo.

Funkcije završnog ispita

- Sertifikaciona – učenici dobijaju uverenje ako su “obavili završni ispit”.
- Selekciona – uspeh na ispitu utiče na upis u srednje škole (učešće 40%).
- Evaluativna
 - procena efekata osnovnog obrazovanja i vaspitanja i preduzimanje mera za unapređivanje
 - procena kvaliteta rada osnovnih škola.

Aktivnosti za osiguranje kvaliteta ZI

- Pre ispita – istraživanja (kvantitativna i kvalitativna), propisi, konsultacije, materijali, priručnici, probni testovi, informisanje, razvoj kapaciteta stručnih timova za zadatke i testove....
- Tokom ispita – praćenje, supervizija, izveštavanje, informisanje.
- Posle ispita – analize rezultata, analize testova, kontrola kvaliteta ocenjivanja, izveštavanje, korekcije, informisanje, dodatna podrška školama.

Ispitivanje mišljenja i stavova učesnika i korisnika obrazovanja o ZI, 2010.

- Tema – kako do kvalitetnog ZI?
- Svrha – stvaranje uslova za kvalitetan ZI.
- 279 učesnika u 22 fokus grupe (roditelji, nastavnici, direktori, učenici).
- Diskusije sa prosvetnim savetnicima koji su pratili prethodne ispite.
- Rezultati: učesnici smatraju da su najveći problemi neregularnost sprovođenja ispita u školama, neblagovremeno informisanje i neprofesionalno ponašanje dežurnih nastavnika.

Novine u odnosu na kvalifikacioni ispit

- Organizovana je priprema učenika za polaganje ZI.
- Propisana je obavezna priprema nastavnika i škola za realizaciju ZI.
- Objavljen je *Priručnik za sprovođenje ZI*.
- Za učenike sa smetnjama u razvoju i odrasle osmišljen je sistem za pružanje podrške u pripremi i sprovođenju ZI.
- Svaka škola ima nezavisnu superviziju procesa ispita.
- Osim izveštaja o rezultatima ZI na republičkom i okružnom nivou, pripremaju se dodatni podaci o rezultatima ZI, kao i pojedinačni izveštaji za svaku školu.

Razvoj završnog ispita

- Uvođenje neobjavljenih zadataka i postupno povećanje broja neobjavljenih zadataka iz godine u godinu.
- Svake godine organizuje se probni ZI sa neobjavljenim zadacima.
- Od 2011. uveden je kao obavezan inicijalni test za učenike 8. r. (novi Pravilnik o ocenjivanju)
- 2014. ceo ispit će se sastojati od testa, pored testova iz maternjeg jezika i matematike rešavaće se i kombinovani test (5 predmeta).
- 2014. godine svi zadaci u testovima će biti nobjavljeni.
- Za učenike koji će kombinovani test polagati 2014. godine uvedeno je probno testiranje počev od njihovog 6. razreda.

Priprema instrumenata za ZI

- Program Zi je osnova za izradu instrumenata.
- Instrumenti se pripremaju u ZVKOV-u po precizno opisanim procedurama.
- Instrumente pripremaju radne grupe sastavljene od nastavnika i profesora sa univerziteta, a angažovani su i recenzenti i konsultanti.

Instrumenti

- 8 zbirki zadataka iz maternjeg jezika (srpski, albanski, bugarski, hrvatski, rusinski, rumunski, hrvatski i slovački) i 8 zbirki iz matematike (ista zbirka na 8 jezika)
- Testovi iz srpskog, odnosno maternjeg jezika i matematike na sedam jezika (ukupno 42 + 12) i isto toliko uputstava za ocenjivanje
- Zbirke zadataka adaptirane su za slepe učenike.
- Pripremljeni su testovi sa uvećanim tekstom i ilustracijama za slabovide učenike na srpskom i mađarskom jeziku (nekoliko različitih verzija u skladu sa potrebama učenika)
- Učenici koji nastavu pohađaju nastavu po IOP-u (sa izmenjenim standardima) radili su testove koje su za njih propremili timovi u školama, na osnovu uputstava ZVKOV-a

Prikupljanje i analiza podataka o rezultatima ZI

- evaluativna funkcija ZI zahtevala je i poseban način prikupljanja i analize rezultata
- prvi put su prikupljeni podaci o postignućima učenika na nivou pojedinačnog zadatka i na nivou oblasti
- kvantitativna i kvalitativna analiza
- rezultati su prikazani na standardizovanoj skali koja omogućava bolje sagledavanje stanja na sistemskom nivou, bolje poređenje rezultata različitih grupa
- analize rezultata se pripremaju za više različitih korisnika

Prikazivanje rezultata ZI

Prikazivanje rezultata:

- na nivou učenika, odeljenja, škole, opštine, okruga, školske uprave i Republike - za svaki test posebno
- prema jeziku na kome je učenik polagao ZI
- prema stepenu razvijenosti opština u odnosu na republički prosek (Uredbom Vlade Srbije utvrđeno je 5 grupa opština različitog stepena razvijenosti)
- prema polu učenika
- prema oblastima standarda u okviru nastavnog predmeta
- prema nivou složenosti zadataka (tri nivoa postignuća u okviru obrazovnog standarda)

Izveštaji o rezultatima ZI koje priprema ZVKOV

- *Izveštaj o realizaciji i rezultatima završnog ispita na nivou sistema*
- *Izveštaj o superviziji sprovođenja završnog ispita*
- *izveštaji o karakteristikama testova i zadataka*
- *Izveštaj o kontroli kvaliteta ocenjivanja*
- pojedinačni izveštaji o rezultatima završnog ispita za svaku školu

Prikaz rezultata ZI za škole (za svaki test posebno)

- poređenje postignuća škole sa prosečnim postignućem opštine, okruga, školske uprave i republike
- poređenje postignuća odeljenja
- distribucija postignuća učenika u odnosu na ocene iz sedmog i osmog razreda
- prosečna postignuća učenika po oblastima i poređenje skorova sa skorovima na nivou opštine, okruga...
- procenat učenika koji rešavaju zadatke sa osnovnog, srednjeg i naprednog nivoa
- analiza postignuća na nivou zadatka (uz specifikaciju testa)

Uputstvo za upotrebu rezultata ZI.

Organizacija i sprovođenje završnog ispita – poređenje dva ispita

- 2012. se uočava veća ozbiljnost i odgovorniji odnos svih učesnika u sprovođenju probnog završnog ispita u odnosu na 2011.
- 2012. ispit je organizovan u velikim prostorijama u oko 90% škola, što je za 10% više u odnosu na 2011.
- 2012. evidentiran je manji broj propusta dežurnih nastavnika, supervizora i pregledača u odnosu na 2011. godinu, ali i dalje se ne prijavljuju svi slučajevi odstupanja.
- 2012. ciljana dodatna kontrola procesa i ispita u selektovanim školama dala je realnije rezultate na ispitu u odnosu na 2011.
- 2012. proširivanje supervizije i na proces pregledanja testova smanjilo je broj prigovora na rezultate i manji broj namernih grešaka u ocenjivanju

Izveštaji o kontroli kvaliteta ocenjivanja

Kontrola kvaliteta ocenjivanja na završnom ispitu sprovedena je na uzorku škola, koji je izabran prema unapred utvrđenim kriterijumima.

Ciljevi:

- provera rada školskih komisija za ocenjivanje
- prikupljanje podataka za reviziju *Priručnika za sprovođenje završnog ispita*
- provera kvaliteta uputstava za ocenjivanje testova
- provera kvaliteta procedura pregledanja i ocenjivanja testova na završnom ispitu

Osiguranje kvaliteta testova

- IRT analiza za proveru kvaliteta testa u celini (da li svi zadaci zajedno mere jedan isti kvalitet, kolika je pouzdanost skorova ispitanika i kolika je pouzdanost težine zadataka) i kvaliteta svakog pojedinačnog zadatka.
- Utvrđuje se koji zadaci su funkcionisali dobro, a koji su pokazali određene probleme.

Ovi nalazi osnova su za dalji razvoj kapaciteta stručnih timova.

Osnova za unapređivanje ZI

- analize zadataka i testova
- rezultati kontrole kvaliteta ocenjivanja zadataka
- izveštaji supervizora sa predlozima za unapređivanje
- pravilnici, opisane procedure, priručnici
- dodatni podaci za kvalitativnu analizu postignuća učenika
- formiranje nove jedinice u MPNTR koja će se baviti unapređivanjem procedura završnog ispita i upravljanjem razvoja ispita

Sve navedeno osnova je za razvoj kvalitetne eksterne mature na kraju srednje škole.

Hvala na pažnji.

jdjelic@ceo.gov.rs i dstanojevic@ceo.gov.rs

www.ceo.edu.rs